

ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (กทม.) ที่กำลังจะมีขึ้นในวันที่ 3 มี.ค. นี้ ได้มีการร้องเรียนไปยังโพลของสำนักต่างๆ ว่า โพลเหล่านั้นกำลังทำหน้าที่ "เป็นผู้ชี้แนะ" ผลการเลือกตั้ง และ "ถูกแทรกแซง" จากพรรคการเมือง ในการแสดงผลการสำรวจที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง (พรรคใดพรรคหนึ่ง) ในขณะที่บางฝ่ายระบุว่า ผลที่ได้จากการสำรวจนี้ "ไม่เป็นความจริง" และไม่น่าจะแสดงผลของการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง

ในทางวิชาการถ้าจะถามว่า การสำรวจของโพลจากสำนักต่างๆ มีความถูกต้องแม่นยำ 100 เปอร์เซ็นต์หรือไม่ แน่แน่นอนครับ ต้องตอบว่า "ไม่" ซึ่งในอดีตเราเคยเห็นว่าการสำรวจของโพลหลายแห่งออกมาตรงข้ามกับผลลัพธ์ของการเลือกตั้งจริงๆ ซึ่งสาเหตุของความคลาดเคลื่อนนี้เกิดได้ในหลายกรณี เช่น

- 1) ความคลาดเคลื่อนจากการไม่ได้รับการตอบ (Non-responsive Bias) โดยผู้ได้รับการสำรวจบางคนอาจรู้สึกไม่สบายใจที่จะต้องตอบคำถามบางประการกับคนแปลกหน้า (ผู้สำรวจ) จึงอาจเลือกที่จะไม่ตอบ ซึ่งทำให้ผลของการสำรวจอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ เพราะคนที่ตอบก็จะเป็นเพียงคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้น จึงทำให้ผลการสำรวจที่ได้ไม่สะท้อนถึงประชากรอย่างแท้จริง
- 2) ความคลาดเคลื่อนที่มาจากการตอบ (Response Bias) โดยผู้ได้รับการสำรวจบางคนอาจไม่ยอมตอบคำถามที่ตนเองคิดไว้จริงๆ โดยเฉพาะคำถามที่มีความอ่อนไหวอย่างความคิดเห็นทางการเมือง คนเหล่านั้นจึงอาจเลือกที่จะตอบคำถามที่ไม่ตรงกับความคิดของตัวเองจริงๆ หรืออาจตอบว่า "ยังตัดสินใจไม่ได้ หรือไม่มีความคิดเห็น"
- 3) ความคลาดเคลื่อนจากกลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุม (Coverage Bias) โดยเกิดจากการที่การสำรวจไม่ได้ครอบคลุมถึงกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรอย่างแท้จริงตั้งแต่เริ่มต้น อย่างเช่น เนื่องจากการสำรวจโพลส่วนใหญ่จะใช้การโทรเข้าโทรศัพท์ ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งโทรศัพท์บ้านและโทรศัพท์เคลื่อนที่

แต่ในบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐ ภายใต้กฎหมาย Telephone Consumer Protection Act 1991 ที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการปกป้องสิทธิส่วนบุคคลในการใช้โทรศัพท์มือถือ จะไม่อนุญาตให้มีการโทรสำรวจนี้เข้าโทรศัพท์มือถือ จึงส่งผลให้การสำรวจสามารถเข้าถึงผู้ใช้โทรศัพท์บ้านเท่านั้น และไม่สามารถเข้าถึงประชากรที่ใช้โทรศัพท์บ้านไว้เพียงแต่การต่อ Internet หรืออาจเป็นในกรณีที่โทรเข้าไปในโทรศัพท์เคลื่อนที่ในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่ไม่ได้มีการเปิดเครื่องระหว่างชั่วโมงการเรียนการสอน เป็นต้น อย่างไรก็ตามการศึกษาล่าสุด พบว่าการคลาดเคลื่อนในลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้น้อยกว่าการคลาดเคลื่อนในสองแบบแรก

ข้อกังวลต่อมา ถ้าจะถามว่าโพลมีส่วนในการเป็น "ผู้ชี้แนะผลการเลือกตั้งไหม" ในทางทฤษฎีต้องตอบว่า "มีส่วนแต่ไม่ทั้งหมด" จากการศึกษาของ Irwin and Van Holsteyn (2000) อธิบายว่า ผลการสำรวจจากโพลจะส่งผลกระทบต่อผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 3 ด้านด้วยกัน ได้แก่

- 1) ผลกระทบ Bandwagon-เกิดจากการที่ผู้เลือกตั้งมักจะเลือก "ผู้สมัครที่ได้รับความนิยมสูงสุด" โดยผลกระทบนี้เชื่อว่าคนทุกคนอยากได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ ในสังคม จึงนิยมเลือกหรือขึ้นชอของผู้สมัครที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยอมรับ โดยผลกระทบนี้อธิบายว่า โพลจะมีบทบาทของการชี้แนะให้คนไปเลือกผู้สมัครที่มีคะแนนนำสูงสุด
- 2) ผลกระทบ Underdog (หรือ Snob Effect) เกิดจากการที่ผู้เลือกตั้งมักมีลักษณะของการเป็นพวกเชียร์ทีมรอง (Underdog) หรือพวกต่อต้านสังคม (Snob) โดยคนเหล่านี้จะไม่เลือก "ผู้สมัครที่ได้รับความนิยมสูง" แต่จะเลือกผู้สมัครที่ผลจากโพลว่าได้รับความนิยมต่ำ โดยผลกระทบนี้อธิบายว่า โพลจะมีบทบาทของการชี้แนะให้คนไปเลือกผู้สมัครที่มีคะแนนต่ำ
- 3) ผลกระทบเชิงกลยุทธ์ (Strategic/Tactic Effect) เกิดจากการที่ผู้เลือกตั้งจะเลือกคนที่มาจากพรรคการเมืองที่ชอบ และอยากให้พรรคนั้นเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลในระดับประเทศ

'โพล' กับการเป็นผู้นำผลการเลือกตั้ง

ผู้เลือกตั้งเหล่านี้อาจไม่มีความนิยมชมชอบในตัวผู้สมัคร แต่จะเลือกผู้สมัครที่มาจากพรรคที่ตัวเองชื่นชอบ โดยผลกระทบนี้อธิบายว่า โพลจะไม่มีบทบาทของการชี้แนะแต่อย่างไร

ทั้งนี้ งานศึกษาชิ้นนี้ได้ระบุว่า ผลกระทบ Bandwagon และผลกระทบเชิงกลยุทธ์ (Strategic Effect) จะมีผลมากกว่าผลกระทบแบบ Underdog อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาวิจัยล่าสุดโดยศูนย์ศึกษาสำรวจความคิดเห็นสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้าโพล) พบว่า

ถ้าจะถามว่า การสำรวจของโพลจากสำนักต่างๆ มีความถูกต้องแม่นยำ 100 เปอร์เซ็นต์หรือไม่ ต้องตอบว่า "ไม่"

คน กทม. ประมาณร้อยละ 52.4 เชื่อมั่นในระดับปานกลาง (รองลงมา ร้อยละ 19.07 เชื่อมั่นในระดับมาก) ว่าผลโพลจากสำนักต่างๆ มีความน่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตาม คน กทม. ถึงร้อยละ 39.07 เชื่อว่าสำนักโพลถูกฝ่ายการเมืองแทรกแซง เพราะผลสำรวจที่ออกมาทำให้เชื่อว่าน่าจะมีส่วนและอาจมีการว่าจ้างในการทำสำรวจ ในขณะที่ประมาณร้อยละ 30.60 ไม่เชื่อว่าถูกฝ่ายการเมืองแทรกแซง เพราะ เป็นการบริหารงานกันคนละส่วน ไม่สามารถแทรกแซงได้เนื่องจากสำนักโพลน่าจะมิจรรยาบรรณและความเป็นกลางอยู่แล้ว

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลโพลว่าจะตรงกับผลการเลือกตั้งผู้ว่า กทม. หรือไม่ พบว่าคน กทม. ร้อยละ 35.27 คิดว่าผลโพลน่าจะตรงกับผลการเลือกตั้ง เพราะเมื่อเทียบจาก

กับเศรษฐิก

ปิริยะ พลพิรุฬห์

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจและวิทยาลัยนานาชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
www.econ.nida.ac.th; piriya@nida.ac.th

หลายๆ สำนัก ผลที่ออกมาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่ร้อยละ 31.13 คิดว่าไม่น่าจะตรงกับผลการเลือกตั้ง เพราะยังมีกลุ่มที่ยังไม่ตัดสินใจอยู่อีกมากและความคิดเห็นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา นอกจากนี้เมื่อถามถึงผลโพลว่าสามารถชี้แนะหรือมีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ว่า กทม. หรือไม่นั้น คน กทม. ถึงร้อยละ 70.87 ระบุว่า ไม่สามารถชี้แนะหรือมีผลต่อการตัดสินใจ เพราะแต่ละคนย่อมมีคนของตัวเองชอบหรือตัดสินใจเลือกไว้อยู่แล้ว

ดังนั้น ไม่ว่าผลโพลจะมีลักษณะของการเป็นผู้ชี้แนะหรือได้รับการแทรกแซงจากกลุ่มการเมืองหรือไม่ก็ตาม แต่วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการจัดทำโพลก็เป็นเพียงเพื่อการให้ข้อมูลและสร้างสีสันในการเลือกตั้งเท่านั้น ทั้งนี้ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งควรจะใช้วิจารณญาณส่วนบุคคล โดยเลือกจากผู้สมัครที่ตนเห็นว่าเหมาะสม เป็นคนเก่งและเป็นคนดี พร้อมทั้งมีนโยบายที่ดีที่สามารถปฏิบัติได้ ไม่เพ้อฝัน และจะเป็นประโยชน์แก่คน กทม. จริงๆ น่าจะดีที่สุดครับ ■

อ้างอิง

Irwin G.A. and Van Holsteyn J.J.M (2000) Bandwagons, under dogs, the Titanic, and the Red Cross. The influence of public opinion polls on voters. Canada: Paper presented at the 18th World Congress of the International Political Science Association, Quebec.